

Zpověď oběti šikany a její matky

Tomáš Petrůj, Helena Petrůjová

Beru-li pocity zpětně, bylo mi ubližováno celou docházku na ZŠ. Jako podnět pro ostatní, kteří si mě začali „záporně“ všímat a tak se též podle toho ke mně chovat bylo jakékoliv upozornění vyučujícího na mou osobu ať už kladné či záporné. Právě toho záporného např. zesměšňování se ti, kteří mi ztrpčovali život chytali úplně nejlépe, mnohdy též ostatní vyučující, kteří mi tím dávali „zabrat“ s přesvědčením, že příště neudělám danou chybu a nebudu se chovat jako debil.

O přestávce a později ve vyšších ročnících i při hodině jsem musel mít své věci pod naprostou kontrolou, jinak mi byly znečištěny, v sešitech dopsané zesměšňující a urážlivé výrazy, psací potřeby rozházené po třídě, schované či ve stavu nepoužitelného.

S nástupem na 2. stupeň se vše změnilo – k horšímu. Již nebyl jediný učitel, který na svou třídu dohlíží více či méně, zná ji a žáci vědí s čím za ním mohou přijít a jak asi bude reagovat. Bylo mnoho nových učitelů, kteří učili nejraději tím způsobem, jako když by učili někoho, kdo má o danou látku zájem a již mezi sebou si neprovádí naschvály a taktéž tento způsob aplikovali tzn. nebyl žádný problém, pokud se nějaký vyskytl byl odmítnut jako běžná klukovina. Když jsem upozornil co se mi stalo či co mi kdo dělá, reakce byla taková: „dejte Tomášovi pokoj, když je tak přecitlivělý“ nebo „vyříd'te si to jinde, na to teď nemáme čas“ či „vůbec si ho radši nevsímejte, Petrůj taky není svatej, řekne to mamince a ta si zase bude stěžovat“. Tím to vždy skončilo.

V tomto období přišli hokejisté ze své sportovní školy, která v budově základní školy sídlila a skončila. S sebou si přinesli nové normy chování. Učitelé mladší generace, tělocvikáři a ředitel jim tolerovali cokoli. V té době začaly na mě být podnikány fyzické útoky pod záminkou, že mi ukáží, jak se dělá ten či onen zákrok na ledě. Že mi to vadí bylo jasné. Napřed jsem jim to řekl, když to neustávalo musel jsem začít být obezřetný, abych nebyl shozen na věc či zem, kde bych si mohl ublížit. Při prošení učitelky, aby se mi to nedělo jsem byl vždy nějak „sundán“ a tím vše skončilo. Přidalo se stále kopání do židle a tak jsem již o nic více a nikoho o pomoc nežádal, kromě se svěření matce.

Začal jsem mít přezdívku bonzák či práskač a i ti neutrální, kteří si toho vůbec nevšíkali mi začali různě nadávat, někteří se i přidávali nejrůznějšími praktikami. Byl jsem pro ně totálně odepsaný vyvrhel, který si neumí problémy vyřešit sám a potřebuje či rád by měl k tomu dospělé.

Ze třídy ze které jsem přešel z 2. do 3. třídy, resp. jsem byl přesunut na téže škole jsem měl strach. Byla to třída kam byli problémoví žáci odsouváni a čím vyšší známka z chování, tím lépe pro jejich čest. Když jsem do této třídy měl být rozdělen, zmocňovali se mě pocity totální bezmocnosti. Větší než kdy jindy, neboť již někteří tvrdili, když jsem si musel sednout vedle nich, že již se na mě těší. Pak začaly pokusy na mně pálení zapalovačem, píchání špendlíkem, polévání vodou atd.

Že by to mohla být pro mě či někoho jiného legrace nemohla být ani řeč. O tom jsem se přesvědčil tím, že buď se to nikomu jinému neprovádělo či po dotazu, jak by se kdo cítil, kdyby šlo právě o něj mi bylo stroze vysvětleno, že on je někdo (a to i finančně), přivolal by si starší sourozence či známé, kteří jsou schopni poslat kohokoliv kamkoliv, dovedou se prát, vyšli z nižší třídy ZŠ, jsou „schopní“ vypít velké množství alkoholu a mají již konflikt se zákonem.

Dále bych rád řekl, že třídní učitelkou nám stále bylo říkáno, že to co se řekne ve škole se nesmí říkat doma. Při řešení problémů a to jakýchkoliv se posuzovalo, kdo nese vinu a míra potrestání se pohybovala při stejné věci od žádného až po 2 z chování. Výchovný poradce měl všechny za moc hodné a velmi šikovné (vyučoval dílenská cvičení), pokud se to netýkalo

přímo jeho osobně, tak též dle toho jednal vždy s upozorněním, že se něco nehodí ve škole dělat vůbec, někdy je zábava, ale jindy se musí člověk vrátit k práci.

9. třída základní školy pro mě byla deformující v rámci psychické otázky, protože již to trvalo dlouho co jsem musel vydržet. V některých situacích jsem začal jednat i zkratovitě. Myslím, že jsem mohl mít lepší výsledky a vzpomínky na svá školní léta na ZŠ kdyby byly „v pohodě“ a ne pod tlakem čekání co mi „nadhli“ s požehnáním opět provedou.

Na střední škole jsem vycházel s vrstevníky dobře. Kamarádů jsem též tolik neměl, za to ty které mám se dodnes na ně mohu 100% spolehnout. S ostatními šlo normálně komunikovat, nebyly žádné naschvály, provokace či napadání. Na střední škole jsem se „ořukávali“ odkud kdo je, co dělá, jaké má zájmy. Jeden spolužák znal jiného ze ZŠ z fotbalu, který oba dělali a kterého jsem naposledy viděl ve 4. třídě a který se mu snažil nastínit, že mě šikanovali a moc rád by byl tedy měl dobrý pocit, aby se mi to opakovalo a to se ho snažil „naočkovat“. Tento můj nový spolužák zkoušel různé legrácky, ale byly mou třídou velmi rychle zabržděny. I s tímto člověkem jsem začal vycházet. Ve 2. ročníku se na SŠ objevil hokejista, který byl v o rok nižším ročníku a snažil se zavádět sem tyto způsoby. Tomu jsem vysvětlil, že tady se to netrpí, tak jako na ZŠ. Dal tedy pokoj. Střední školu jsem dokončil v klidu podle mých představ o mezilidských vztazích.

Když vidím, jak by byli mnozí rádi, aby ZŠ psala na žáky – zájemce o studia posudky, tak si přesně představuji sebe, jak se škola snažila, abych se na dobrou SŠ nedostal. Při posudcích by se jí to jistě povedlo. Každý by měl v tomto ohledu začínat s čistým štítem, neboť SŠ má účinné mechanismy k tomu, aby problémového žáka případně vyloučila ze studia. Po SŠ jsem vykonával civilní v nemocnici z důvodu obav šikany na vojně a taktéž jsem normálně vycházel s lidmi.

Tomáš Petrůj

Praha, březen 2004

Laické a nepedagogické vyjádření z pohledu matky šikanovaného žáka, jakožto zákonného zástupce nezletilého.

Úvodem uvádím, že se jedná o vzpomínky a „paměti“ na události prožité před 7 – 14 lety, a mnohé jsem již ráda pozapomněla. Šikana však byla průběžná, mírně se stupňující a mnohdy skrytá. Uvádím také, že tehdy se ještě nejednalo o dramatickou a tragicky končící. První synův krok do většího kolektivu byl poslední předškolní rok ve školce. Jednalo se o dítě s přetrvávajícím syndromem LMD. Přístup dvou střídajících se učitelek byl zcela odlišný, zatímco mladší - generace rodičů byla nápomocná a trpělivostí se jej snažila začlenit do kolektivu, starší – generace prarodičů svoji iniciativu směřovala k převodu syna do zvláštního školství.

Po upozornění nezbylo než se její péči pokud možno vyhnout a omezit docházku ve dnech jejích dopoledních služeb. Od kolektivu dětí tehdy problémy zatím nebyly, i když pro ně nebyl zrovna zajímavý.

Po přechodu na ZŠ, bohužel s ne příliš chápající či obětavou paní učitelkou, mající spoustu svých starostí – zdravotních, rodinných apod., kdy za těchto okolností bylo v jejich silách tak odučit stanovený počet 45-ti minutových hodin. Syn ač dosahoval průměrných výsledků, nevybočoval, nebyl ale šikovný ani pohybově zdatný a už vůbec ne patřičně protřelý. Za těchto okolností se stal snadnou kořistí k různým drobným postrkům a nesnázím. V začátcích se s naivní důvěrou na paní učitelku obracel, ale zcela zbytečně. Spíše to bylo obtěžující. Tohoto velice obratně začali využívat někteří spolužáci a to včetně dívek. Syn byl komunikativní a já už preventivně obezřetná, takže jsem o situacích měla poměrně dobrý přehled. Tehdy jsem se ale ještě domnívala, že jim asi leze na nervy a chyby hledala v něm.

Drobné nepříjemnosti jsem velkoryse přehlížela, ale pokud se syn bránil a to žalovali pak jiní, býval potrestán.

Příklad: Pakliže mu někdo něco zničil, schoval, odcizil – neměl vyučující obtěžovat. Když potom ale během potyčky se šikanujícím došlo k poškození krytu na plicím peru, musel jej nahradit. Stejně jsem sice zakoupila, ale z principu na poškozeném vyměnila pouze prasklou část. Tento žák se na třídní obrátil s tím, že mu syn vracel jeho rozskřípané, ale on očekával nové. U paní učitelky našel pochopení a mě to prý nic neudělá. Ve druhé třídě došlo k úrazu. Při úmyslné strkanici na WC dva dohodnutí se strkali tak, aby syna záměrně a nečekaně srazili do žlábků s močí. To se také k jejich radosti povedlo a syn si navíc při pádu poranil ruku. Odpoledne byla sádrovaná pro našťipnutou kost. Druhý den ráno při mém sdělení škole jsem narazila na velmi tvrdý odpor s tím, ať záležitost nesvádím na školu.

Vědoma si skutečností, dojde-li v mé péči ke zranění nezletilého, budu přinejmenším popotahována sociální péčí či dalšími orgány. Došlo-li však k úrazu v době povinné školní docházky, odpovědnost však neměl asi nikdo. A toto jsme museli překousnout, snažila jsem se vycházet cestou nejmenšího odporu. Poté se situace však začala ještě stupňovat. Ambicióznější dívenka ještě starší a rozumově zralejší se ujala iniciativy. Jednou se k nám při společné cestě ze školy přidala, mně si na syna stěžovala a vůči němu používala až téměř nepublikovatelných výrazů. Na můj dotaz kdyby takhle o ní někdo hovořil mi kategoricky sdělila, že vůči ní by si to přeci nikdo nedovolil. Vyzvala jsem ji ať jde od nás, ale ztropila scénu, že přes 2 vozovky nemůže jít sama. Ponechala jsem ji osudu a společnou cestou jsme nešli. Druhý den to měl ve škole syn ještě horší. Brala mu věci, odhazovala na skříň a při fyzické ochraně svého ji měl syn údajně škrábnout. Jaké bylo moje překvapení, když další den s výhradami a výhrůzkami na mě došel její otec.

Obracela jsem se na učitelku, ta však dříve vyslechla namíchnutou babičku dívenky a pak se mnou jednala jak s těžkým provinilcem. Ve třídě začala dusná atmosféra, dívenka se chlubilá, jak na mě její táta došel. Následující týden nás před bydlištěm očekávala její obdivující spolužačka spolu s nepříliš inteligentním otčímem, dobře však informovaným a tím, že jestli mi to nestačilo, že si to vyřídí ručně. Synovi bylo od té dívenky vyhrožováno zbitím od uvedeného muže. Přiznávám, že jsem obavy měla a nad situací mi zůstával rozum stát. Syna jsem však do školy posílat musela! Školu jsem o uvedeném informovala doporučeným dopisem. Ovšem bez odpovědi.

Před koncem školního roku se na společné vycházce s další třídou dozvěděl syn od spolužáků, že on je ten, koho se paní učitelka zbavuje, když vyslechly její hovor s kolegyní. Sama jsem o tom oficiálně nebyla nikdy informována. Paralelní třídu vedl v dalším školním roce zkušený pedagog a nový kolektiv byl trochu slušnější. Tyto 2 školní roky proběhly bez výraznějších nepříjemností, drobné jsme spolkly.

Uvedená škola brala pod svá ochranná křídla, kázeňsky problémové žáky z celého velkého pražského obvodu – odpovídající mnohdy velikosti okresu.

Nástupem na 2. stupeň se situace ještě přiostrčila. Třídu vedla učitelka preferující protřelé žáky. Děti vedla k tomu, že se co ve škole stane, doma ani muk.

Situace byla mnohdy neřešitelná. Sama ať již vědomě či nevědomě šikanovaného žáka zviditelňovala. Při tělesné výchově nechala tehdy ještě neprokázaného pylového alergika běhat po posekaném hřišti, ostatní kteří již uběhli, se po dobu kdy se na jednotlivce čekalo, pouze bavili na jeho účet. Za těchto okolností se snažil v kolektivu zdržovat co nejméně, vyhýbal se společným akcím, školy v přírodě se zúčastnil jen jednou. Do školy pak chodil nerad, v době zvýšeného napětí a mých případných žádostí o řešení docházela k výraznému poklesu klasifikačního hodnocení.

Později navíc došlo ještě k tomu, že mladší žák školy popouzel spolužáky, aby syna nazývali čurákem. Syn chlapce varoval, že k nim dojdeme. Druhý den došel do školy otec. Ředitel školy s jeho postupem souhlasil, při mé následné návštěvě rozhodl o okamžité důtce za šikanu

malého žáka. Nemohu doložit, neboť žákovské knížky se musely před koncem školního roku odevzdat, při neuposlechnutí by nebylo vydáno vysvědčení. Některé se pak válely v okolí odpadkového kontejneru školy a mnohými s patosem byly předčítány. Přestože uvedené následně na žádost školy přešetřovala příslušná pedagogicko – psychologická poradna – PhDr. Verecká a šikanu ze strany syna vůči malému žákovi škole vyvrátila, potrestání zůstalo. V době kdy se hlásil na střední školu, nebyl zájem o doporučení a potrestání bylo připomenuto.

A přesto se téměř se jako jeden z posledních uchazečů na zvolenou střední školu dostal a výsledky průměrově podstatně lepšími než na ZŠ patřil potom k předním studentům. Drobné pokusy o šikanu tu s dobrou spoluprací školy která šikanu netrpěla, podařilo se jí postupně odstranit. Mohu říci, že prožití na ZŠ se odráží ve stálém obezřetném postoji vůči vrstevníkům i kolektivům, leckdy zbytečně a to ještě dnes, kdy mnohé již vytěšnil z paměti. Jsem moc ráda, že obdobné již nemusíme prožívat.

Helena Petružová

Praha, březen 2004